

КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ВСЕОБХВАТНИЯ ДОХОД

За периода, приключващ на 31 декември 2019 година

Всички суми са в хиляди български лева, освен ако не е посочено друго

	Приложение	Периода, приключващ на 31.12.2019	Периода, приключващ на 31.12.2018
Приходи от договори с клиенти	4	431 479	398 536
Други доходи	5	9 450	13 329
Изменения запасите от продукция и незавършено производство	6	67 903	123 285
Други суми с корективен характер	7	(14 930)	(5 803)
Разходи за материали	8	(126 740)	(159 447)
Разходи за външни услуги	9	(25 459)	(25 037)
Разходи за амортизация		(27 419)	(25 922)
Разходи за персонала	10	(166 479)	(180 523)
Други разходи	11	(16 120)	(17 929)
Печалба/загуба от оперативната дейност		131 685	120 489
Нетни финансови приходи/разходи	12	(960)	992
Печалба/загуба преди облагане с данъци		130 725	121 481
Разходи за текущи корпоративни данъци	13	(13 037)	(11 985)
Приходи/разходи за отсрочени корпоративни данъци	13	(130)	(241)
Нетна печалба/загуба след облагане с данъци	14	117 558	109 255
<i>Отнасяща се към:</i>			
Неконтролиращо участие		260	259
Притежателите на собствен капитал на дружеството майка		117 298	108 996
Общ всеобхватен доход		117 558	109 255

От името на Арсенал - 2000 АД:

Христо Николаев Ибушев

Изпълнителен Директор:

Дата: 16.04.2020 г.

Димитър Тодоров Граматиков

Съставил:

Дата: 16.04.2020 г.

Одиторско дружество „Ажур ТДМ“ ООД

Управител:

Трифон Рахнев

Регистриран одитор, отговорен за одита:

Даниел Рахнев

Пояснителните приложения представляват неделима част от настоящия финансов отчет.

КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ

За периода, приключващ на 31 декември 2019 година

Всички суми са в хиляди български лева, освен ако не е посочено друго

	Приложение	Към 31.12.2019	Към 31.12.2018
АКТИВ			
Нетекущи активи			
Имоти, машини, съоръжения и оборудване	15	131 892	137 022
Активи с право на ползване	15	396	-
Нематериални активи	16	438	552
Активи по отсрочени данъци	18	3 443	3 573
		136 169	141 147
Текущи активи			
Материални запаси	19	588 259	498 059
Търговски и други вземания	20	33 010	43 270
Парични средства и парични еквиваленти	21	78 939	72 844
		700 208	614 173
Общо активи		836 377	755 320
СОБСТВЕН КАПИТАЛ И ПАСИВИ			
Капитал, отнасящ се до притежателите на собствен капитал на дружеството майка			
Акционерен капитал		1 546	1 546
Резерви		616 186	523 310
Натрупана печалба		117 298	108 996
	22	735 030	633 852
Неконтролиращо участие	22	1 474	1 374
Общо собствен капитал	22	736 504	635 226
Нетекущи пасиви			
Търговски и други задължения	23	282	80
Провизии	24	1 809	1 650
		2 091	1 730
Текущи пасиви			
Задължения към персонала и осиг. предприятия	25	19 666	22 368
Търговски и други задължения	26	78 116	95 996
		97 782	118 364
Общо пасиви		99 873	120 094
Общо капитал и пасиви		836 377	755 320

От името на Арсенал - 2000 АД:

Христо Николаев Ибушев
Изпълнителен Директор:

Дата: 16.04.2020 г.

Димитър Тодоров Граматиков
Съставил:

Дата: 16.04.2020 г.

Одиторско дружество „Ажур ТЕМ“ ООД

Управител:
Трифун Рахнев

Регистриран одитор, отговорен за одита:

Даниел Рахнев

Пояснителните приложения представляват неделима част от настоящия финансов отчет.

КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ

За периода, приключващ на 31 декември 2019 година

Всички суми са в хиляди български лева, освен ако не е посочено друго

	Периода, приключващ На 31.12.2019	Периода, приключващ на 31.12.2018
Парични потоци от оперативна дейност		
Постъпления от клиенти	446 797	383 221
Плащания на доставчици	(250 998)	(261 172)
Плащания на персонала и за социално осигуряване	(172 331)	(178 777)
Парични потоци от курсови разлики (нетни)	1 243	1 810
Платени/възстановени данъци	13 091	3 586
Други постъпления/плащания (нетни)	(11 827)	(24 711)
Нетен паричен поток от оперативна дейност	25 975	(76 043)
Парични потоци от инвестиционна дейност		
Постъпления от продажба на имоти, машини и съоръжения	-	56
Покупка на имоти, машини и съоръжения	(19 862)	(22 752)
Нетен паричен поток от инвестиционна дейност	(19 862)	(22 696)
Парични потоци от финансова дейност		
Други парични потоци от финансова дейност (нетни)	(18)	(29)
Нетен паричен поток от финансова дейност	(18)	(29)
Изменение на паричните средства през периода (нетно)	6 095	(98 768)
Парични средства на 1 януари	72 844	171 612
Парични средства на 31 декември	78 939	72 844

От името на Арсенал - 2000 АД:

Христо Николаев Ибушев
Изпълнителен Директор:

Дата: 16.04.2020 г.

Димитър Тодоров Граматиков
Съставил:

Дата: 16.04.2020 г.

Одиторско дружество „Ажур ТДМ“ ООД

Управител:

Трифон Рахнев

Регистриран одитор, отговорен за одита:

Даниел Рахнев

Пояснителните приложения представляват неделима част от настоящия финансов отчет.

КОНСОЛИДИРАН ОТЧЕТ ЗА ПРОМЕНИТЕ В СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ

За периода, приключващ на 31 декември 2019 година

Всички суми са в хиляди български лева, освен ако не е посочено друго

	Основен капитал	Резерви	Натрупана печалба (загуба)	Общо	Неконтролиращо участие	Общо собствен капитал
Баланс на 1 януари 2018	1 546	400 222	145 867	547 635	1 433	549 068
Нетна печалба/загуба за годината			108 996	108 996	259	109 255
Други изменения на Собствения капитал и разпределение на печалбата		123 088	(145 867)	(22 779)	(318)	(23 097)
Баланс на 1 януари 2019	1 546	523 310	108 996	633 852	1 374	635 226
Нетна печалба/загуба за годината			117 298	117 298	260	117 558
Други изменения на Собствения капитал и разпределение на печалбата		92 876	(108 996)	(16 120)	(160)	(16 280)
Баланс към 31 декември 2019	1 546	616 186	117 298	735 030	1 474	736 504

От името на Арсенал - 2000 АД:

Христо Николаев Ибушев
Изпълнителен Директор:

Дата: 16.04.2020 г.

Димитър Тодоров Граматиков
Съставил:

Дата: 16.04.2020 г.

Одиторско дружество „Ажур ТДМ“ ООД

Управител:

Трифон Рахнев

Регистриран одитор, отговорен за одита:

Даниел Рахнев

Пояснителните приложения представляват неделима част от настоящия финансов отчет.

1. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ИКОНОМИЧЕСКАТА ГРУПА

“Арсенал - 2000” АД, гр. Казанлък е регистрирано на основание чл. 25, ал. 3 на ЗППДОП с Решение № 1263/13.04.1999 г. на Старозагорски ОС по фирмено дело № 839/1999 г.. Търговското седалище на дружеството е в гр. Казанлък п.к. 6100, обл. Стара Загора, ул. “Розова долина” № 100 и ЕИК 123152884.

“Арсенал-2000” АД не е публично дружество, съгласно Закона за публично предлагане на ценни книжа.

Дружеството няма разкрити и регистрирани клонове и/или представителства в страната или чужбина.

Дружеството притежава следните лицензи и удостоверения за регистрация:

- Лиценз за износ и внос на продукти, свързани с отбраната № 11.00-775-1/27.01.2015 г.;
- Удостоверение за регистрация за трансфер на продукти, свързани с отбраната № 11.00-775-5/27.01.2015 г.;
- Удостоверение за регистрация за брокерска дейност с продукти, свързани с отбраната № 11.00-775-3/27.01.2015 г.;

Същите са издадени от Междуведомствения съвет по отбранителна индустрия и сигурност на доставките към Министерския съвет и са валидни до 27.01.2020 г..

Дружеството е подновило следните лицензи и удостоверения за регистрация през 2019 г.:

- Лиценз за износ и внос на продукти свързани с отбраната № 03.09-157-1/04.12.2019 г. с период на действие от 04.12.2019 г. до 04.12.2024 г. издаден от МСОИСДМС издаден във връзка с чл. 6 от ЗЕКПСОИТДУ;
- Удостоверение за регистрация за трансфер на продукти свързани с отбраната № 03.09-157-5/04.12.2019 г. с период на действие от 04.12.2019 г. до 04.12.2024 г. издаден от МСОИСДМС издаден във връзка с чл. 6, ал. 3, ал. 4 и ал. 9 и чл. 32, ал.1 от ЗЕКПСОИТДУ;
- Удостоверение за регистрация на брокерска дейност с продукти свързани с отбраната № 03.09-157-3/04.12.2019 г. с период на действие от 04.12.2019 г. до 04.12.2024 г. издаден от МСОИСДМС издаден във връзка с чл. 10, ал. 2 от ЗЕКПСОИТДУ.

Дружеството има Разрешение за производство на боеприпаси издадено от ГЛАВНА ДИРЕКЦИЯ НАЦИОНАЛНА ПОЛИЦИЯ с № 20180416248/16.11.2018 г..

1.1. Собственост и управление

Структурата на капитала към 31.12.2019 г. е както следва:

- 1 544 448 бр. - акции на 2 645 броя физически лица;
- 1 635 бр. - акции на 1 брой юридическо лице.

Акциите на дружеството съгласно чл. 8, ал. 1 от Устава са 1 546 083 броя обикновени акции с право на глас, всяка от които е с номинал 1, 00 лев.

Дружеството е учредено за неопределен срок.

С Решение № 2947/17.11.2006 г. на СЗОС е вписана промяна в системата на управление на дружеството.

След проведено ОСА на 11.07.2014 г., отразено в Търговския регистър с вписване 20140723084940 е избран Съвет на директорите в състав:

- Николай Христов Ибушев – председател на Съвета на директорите;
- Станил Михалев Станилов;
- Христо Николаев Ибушев;
- Драгия Желязков Драгиев;
- Димитър Тодоров Граматиков.

Дружеството се представлява и управлява от Христо Ибушев и Станил Станилов заедно и поотделно.

На редовно Общо събрание на акционерите проведено на 28.03.2016 г., е избран СД и представляващи в същия състав от 11.07.2014 г. Обстоятелството е вписано в Търговския регистър под номер 20160407091604.

Последното редовно Общо събрание на акционерите е проведено на 12.06.2019 г..

1.2. Предмет на дейност

Предметът на дейност на дружеството съгласно Чл. 5 от Устава е: производство и търговия в страната и зад граница на технологично оборудване, свръх твърди материали и инструменти, универсална и специална екипировка, пружини, химически продукти, ловни материали и специална продукция /след получаване на лиценз/, обществено хранене, строителство, транспорт, хотелиерство, озеленяване и почистване, и други дейности, незабранени от Закона.

1.3. Структура на икономическата група

"Арсенал - 2000" АД, гр. Казанлък е акционерно дружество. Дружеството няма регистрирани клонове и/или представителства в страната или чужбина.

Дъщерни дружества

Към 31.12.2019 г. дружеството упражнява контрол по линия на пряко участие (над 50%) и косвено участие чрез други дружества в капиталите на следните дъщерни дружества:

	Притежател	Брой акции/дялове	Процент
"Арсенал" АД	"Арсенал-2000" АД	2 220 456	99.79
"Балканроз Трейдинг" ЕООД	"Арсенал-2000" АД	50	100
"Балкански ловец" ЕООД	"Арсенал-2000" АД	50	100
"Арсенал Трейдинг" ЕООД	"Арсенал" АД	50	100
"Медицински център Арсенал" ЕООД	"Арсенал" АД	500	100

Основният предмет на дейност на дружествата от групата е:

"Арсенал" АД

Предметът на дейност на дружеството е: „Производство и търговия в страната и зад граница на технологично оборудване, свръхтвърди материали и инструменти, универсална и специална екипировка, пружини, ловни материали, химически продукти, специална продукция, предприемаческа и строителна дейност, придобиване и управление на акции и дялови участия и предприятия; селскостопанско производство и преработка на селскостопанска продукция; инженеринг, маркетинг и мениджмънт; бартерни и респортни операции; търговия с недвижими имоти; отдаване под наем на материални активи; програмна, рекламна и импресарска дейност, консултантска и комисионна дейност, спедиторска дейност, превоз на пътници, стоки и товари в страната и чужбина, хотелиерство и ресторантьорство, сделки с интелектуална собственост,

производство и продажба на студени и топли закуски, лизинг, дърводобив и дървообработване, шивашки услуги, медицински услуги, търговия и дистрибуторска дейност в страната и чужбина с петролни продукти, тютюни и тютюневи изделия, производство и търговия в страната и чужбина със спиртни напитки, стоков и метрологичен контрол, измерване елементите на условията на труд, покупка на ценни книжа за собствени нужди и с цел препродажба в страната и чужбина, охранителна дейност, търговско и митническо представителство и посредничество, счетоводни и одиторски услуги, търговия и отдаване под наем на леки, лекотоварни, товарни и пътнически автобуси, брокерски услуги, информационна и издателска дейност, организация на търговски изложения, панаири, семинари и конференции, обучение, квалификация и преквалификация на кадри и всички видове дейности и услуги, незабранени от Закона.“

Дружеството притежава:

- Разрешение № 31/19.02.2013 г. за производство на ВВОБПИ издадено от КОС – ГДНП към МВР.

- Разрешения № 20190479288/10.10.2019 г.; № 20170359698/28.03.2017 г. и № 20170349940/28.03.2017 г. за съхранение и търговия на ВВОБПИ издадени от Главна Дирекция Национална Полиция /ГДНП/ към МВР.

Дружеството е подновило следните лицензи и удостоверения за регистрация през 2019 г.:

- Лиценз за износ и внос на продукти, свързани с отбраната № 03.09-148-1/04.12.2019 г.;
- Удостоверение за регистрация за трансфер на продукти, свързани с отбраната № 03.09-148-5/04.12.2019 г.;
- Удостоверение за регистрация за брокерска дейност с продукти, свързани с отбраната № 03.09-148-3/04.12.2019 г.

Същите са издадени от Междудомствения съвет по отбранителна индустрия и сигурност на доставките към Министерския съвет и са валидни до 04.12.2024 г..

"Балканроз трейдинг" ЕООД

Предметът на дейност на дружеството е: „Производство, инженеринг и търговия на технологично оборудване, мебели, заготовки и компоненти за машиностроителната и дървообработващата промишленост, свръхтвърди материали и инструменти, специална продукция, предприемаческа и строителна дейност, придобиване и управление на акции и дялови участия и предприятия; бартерни и реекспортни операции; търговия с недвижими имоти; отдаване под наем на материални активи; консултантска и комисионна дейност; спедиторска дейност; хотелиерство и ресторантьорство; охранителна дейност; търговско и митническо представителство; счетоводни услуги; услуги по администриране, подбор и управление на човешки ресурси, квалификация и преквалификация на персонала; търговия с метали и химически продукти, и всичко незабранено със закон.“

"Балкански ловец" ЕООД

Предметът на дейност на дружеството е: „Покупка на стоки или други вещи с цел препродажба в първоначален, преработен или обработен вид, продажба на стоки и посредничество, комисионни, спедиционни, превозни, складови, лицензионни и лизингови сделки, туристически и рекламни услуги, търговия на едро и дребно с ловни материали, инструменти, метали, химически продукти, откриване на представителни магазини в собствена и наета търговска мрежа, внос и износ, реекспорт и всякакви други дейности, незабранени със закон.“

"Арсенал Трейдинг" ЕООД

Предметът на дейност на дружеството е: „Търговия с нови и употребявани автомобили, както и части и принадлежности за тях, всякакви други сделки свързани с автомобили,

ПОЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ КЪМ ГОДИШНИЯ КОНСОЛИДИРАН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2019 ГОДИНА

включително: превоз на пътници и товари, отдаване под наем и продажби на лизинг, покупка на стоки или други вещи с цел продажба в първоначален, преработен или обработен вид; продажба на стоки от собствено производство; търговско представителство и посредничество; комисионни, спедиционни сделки; лицензионни сделки; сделки с интелектуална собственост; хотелиерски, туристически, рекламни, информационни, програмни, или други услуги; покупка, строеж или обзавеждане на недвижими имоти с цел продажба, както и всякаква друга дейност, която не е забранена от законодателството на Република България.“

"Медицински център – Арсенал" ЕООД

Предметът на дейност на дружеството е: „Извънболнична специализирана медицинска помощ, както и извършване на търговски сделки, свързани с медицинските дейности и обслужването на пациентите.“

Констатации от проведените независими финансови одити за 2019 година

Индивидуалният годишен финансов отчет на „Арсенал“ АД е изготвен съгласно МСФО, приложими на територията на ЕС към 31.12.2019 г..

Индивидуалните годишни финансови отчети на дружествата „Арсенал Трейдинг“ ЕООД, „Балканроз Трейдинг“ ЕООД, „Балкански ловец“ ЕООД и „Медицински център Арсенал“ ЕООД са изготвени, съгласно МСФО, приложими на територията на ЕС към 31.12.2019 г..

1.4. Основни показатели на стопанската среда

Основните показатели на стопанската среда, които оказват влияние върху дейността на дружествата, за периода 2018 г. - 2019 г. са представени в таблицата по-долу:

Показател	2019 г.	2018 г.
БВП в млн. лева	85 527	77 214
Реален растеж на БВП	3.7%	3.1%
Инфлация в края на годината	2.5%	2.8%
Среден валутен курс на щатския долар за годината	1.74700	1.65745
Валутен курс на щатския долар в края на годината	1.74099	1.70815
Основен лихвен процент в края на годината	0.00	0.00
Безработица (в края на годината)	4.1%	5%

Данните са към декември 2019 г.

(По предварителни данни за БВП до 3-то тримесечие на 2019 г., публикувани в началото на януари 2020 г.)

Източник: НСИ, БНБ

2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ИКОНОМИЧЕСКАТА ГРУПА**2.1. База за съставяне на финансовия отчет**

Годишният консолидиран финансов отчет на дружеството е изготвен в съответствие с всички Международни стандарти за финансови отчети (МСФО), които се състоят от: стандарти за финансови отчети и от тълкувания на Комитета за разяснения на МСФО (КРМСФО), одобрени

от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС) и Международните счетоводни стандарти и тълкуванията на Постоянния комитет за разясняване (ПКР), одобрени от Комитета по Международни счетоводни стандарти (КМСС), които ефективно са в сила на 1 януари 2019 г., и които са приети от Комисията на Европейския съюз. МСФО, приети от ЕС, е общоприетото наименование на рамката с общо предназначение-счетоводна база, еквивалентна на рамката, въведена с дефиницията съгласно § 1, т. 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството под наименованието „Международни счетоводни стандарти“ (МСС).

За текущата финансова година са приети всички нови и/или ревизирани стандарти и тълкувания, издадени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС) и респ. от Комитета за разяснения на МСФО, които са били уместни за дейността на икономическата група.

От възприемането на тези стандарти и/или тълкувания, практически приложими за годишни отчетни периоди, започващи най-рано на 1 януари 2019 г. за предприятията в Република България, са настъпили промени в счетоводната политика на дружествата от групата относно принципите, правилата и критериите свързани с отчитането на лизинговите договори.

Промените произтичат от прилагането на следните стандарти и тълкувания:

- МСФО 16 Лизинг (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приет от ЕК). Този стандарт внася промени в концепцията на отчитане и представяне на лизинга при лизингополучателите. Той въвежда нови принципи за признаване, измерване, представяне и оповестяване на лизинга чрез налагане на нов модел с цел да осигури по-достоверно и адекватно представяне на тези сделки при лизингополучателя. Стандартът заменя действащия до този момент стандарт за лизинга – МСС 17 и свързаните с него тълкувания. а) При лизингополучателите водещият принцип на новия стандарт е въвеждането на еднотипен модел на счетоводно балансово третиране на лизинга – за всички лизингови договори с реална продължителност от повече от 12 месеца. Признава се актив под формата на „право на ползване“, който се амортизира за периода на договора, и респективно, се отчита финансов пасив за задължението по тези договори. Това е и съществена промяна спрямо отчетната практика до 2018 г. като се представя актив с право на ползване и текуща и нетекуща част от задължението по „оперативен“ лизинг. За краткосрочни или на ниска стойност лизинги се допуска изключение и запазване на досегашната практика. Стандартът оказва влияние върху финансовия резултат за периода, тъй като през първите години разходите, свързани с лизинговите договори са по-големи, доколкото оперативните разходи за наем се заменят с разходи за амортизации и лихви, което води до определена промяна в ключови показатели като EBITDA, оперативните парични потоци се увеличават, тъй като главниците и лихвите се класифицират като парични потоци от финансова дейност. Данъчното им непризнаване води до отчитане на данъчни временни разлики (ДВР).; б) При лизингодателите няма съществени промени в отчетната практика и те продължат да отчитат лизингите аналогично на правилата на стария стандарт МСС 17 – като оперативни и финансови. Доколкото новият стандарт дава по-цялостна концепция, следва да се направи и от тяхна страна един по-подробен анализ на условията на договорите и е възможно и при тях (лизингодателите) да настъпят основания за рекласификация на определени лизингови сделки. Новият стандарт изисква разширяване на оповестяванията. Ръководствата на дружествата от икономическата група са направили проучване и са определили, че промените чрез новия стандарт оказват влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на дружествата представени в този отчет отделно. Те са избрали да се приложи модифицирано ретроспективно приложение за първи път на МСФО 16 и да не произчисляват сравнителните данни.

За останалите стандарти и тълкувания, посочени по-долу, ръководствата на дружествата са проучили възможния им ефект и са определили, че към настоящия момент те не биха имали съществен ефект върху счетоводната политика, а именно:

- КРМСФО 23 (променен) Несигурности при третирането на данъци върху дохода (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., прието от ЕК). Това разяснение дава насоки за счетоводното

третиране и отчитане на данъците върху дохода в обхвата на МСС 12, когато са налице несигурности по данъчното третиране. То не засяга данъци и други държавни вземания и такси, извън МСС 12, нито включва специални изисквания относно лихви и други санкции, асоциирани с несигурност по данъчно третиране. Разяснението покрива следните въпроси: а) дали предприятието да преценява всяка несигурност по данъчното третиране отделно или в комбинация с други, в зависимост от това кой подход по-добре предвижда решението на съответната несигурност; б) допусканията, които предприятието прави за преценка как данъчните власти биха изследвали и проверили дадена несигурност на данъчно третиране на основата, че данъчните власти имат цялата налична информация; в) как предприятието определя данъчната печалба или загуба, данъчните бази, неизползваните данъчни загуби, данъчните ставки и неизползваните данъчни кредити при наличието на определени несигурности; г) изискването за оценка на ефектите от несигурността върху отчетените данъци върху дохода, при условие, че данъчните власти не е вероятно да приемат данъчното третиране на предприятието; д) измерването на ефекта може да стане по по-подходящия от двата подхода - „най-вероятната сума“ или „очакваната стойност“; и е) как предприятието преценява и третира промените във фактите и обстоятелствата. Доколкото се извършва постоянен преглед на отчетените данъчни активи и пасиви към края на всеки отчетен период обвързан с тяхното признаване в съответствие с приложената база на МСС 12.;

- МСФО 9 (променен) – Финансови инструменти – относно случаи на негативни компенсации при предсрочно погасяване и модификации на финансови пасиви (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приет от ЕК). Тази промяна покрива два въпроса: а) изменя настоящите изисквания на МСФО 9, като позволява класифицирането на определени финансови активи (заеми и други дългови инструменти) по амортизирана стойност и преминаването им на теста СПГЛ, независимо от наличието на условия за предсрочно погасяване с негативна компенсация. Негативна компенсация е налице, когато условията по договора позволяват на длъжника да плати предсрочно инструмента преди неговия падеж, и предсрочно платената сума може да е различна от останалите неплатени главница и лихви. Важно условие е тази негативна компенсация да е разумна и релевантна за ранното прекратяване на договора. Предварителното плащане само по себе си не е достатъчен индикатор за преценка, т.е. необходимо е да се прецени спрямо текущо преобладаващия лихвен процент и други пазарни условия и обстоятелства, и спрямо него и тях - сумата на предплащането и полза за страната, иницирала го. Важно е изчисляването на компенсацията да е последователно като подход и при санкция за по-ранно плащане, и при полза от по-ранно плащане. Също така съответният актив следва да е в категорията „държан за събиране на паричните потоци“ в структурата на бизнес модела на предприятието; б) потвърждава, че когато даден финансов пасив, отчетан по амортизирана стойност, е модифициран без да се отписва, то ефектът от тази модификация трябва да се признае в печалбата или загубата. Ефектът се измерва като разлика между оригиналните договорени парични потоци и тези, след модификацията, дисконтирани по оригиналния ефективен лихвен процент. Към настоящия момент от извършения преглед в настоящия годишен финансов отчет не се налагаат подобни преизчисления, поради липса на подобни инструменти.;

- МСС 28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно дългосрочни участия в асоциирани и съвместни предприятия (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г. приет от ЕК). Тази промяна уточнява, че предприятието трябва да прилага МСФО 9, включително изискванията му за обезценка, относно форми на дългосрочни участия в асоциирани или съвместни предприятия, които са част от нетната инвестиция с тези дружества и за които не се прилага отчитането по метода на собствения капитал. Счетоводното отчитане на ефектите съгласно МСФО 9 при тези форми на участия се прави преди отчитането на разпределението на дела на загубата и на обезценките по реда на МСС 28. Промяна в намеренията или плановете на ръководството не се считат за доказателство за промяна.

Дружествата от групата не отчитат подобни инвестиции към настоящия момент, поради което не е налице ефект във връзка с прилагането на тази промяна.;

- Подобрения в МСФО Цикъл 2015-2017 (м. Декември, 2017 г.) – подобрения в МСС 23, МСС 12 и МСФО 3 във връзка с МСФО 11 (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приети от ЕК). Тези подобрения внасят частични промени и редакции в съответните стандарти, основно с цел да премахнат съществуваща непоследователност или неясноти в приложението на правилата и изискванията на отделните стандарти, както и да се внесе по-прецизна терминология на понятия. Основно промените са насочени към следните обекти или операции: а) поясняват, че когато едно предприятие придобива контрол над бизнес, който е съвместна дейност, то следва да преизчисли (преоцени) предишно държаните си дялове в този бизнес при прилагане на МСФО 3 като бизнес комбинация, постигната на етапи; б) когато едно предприятие придобие съвместен контрол в бизнес, който е съвместна дейност, то не следва да преизчислява предишно държаните дялове в него при прилагане на МСФО 11; в) поясняват, че всички данъчни последици от данъци върху доходи от дивиденди следва да се посочат в печалбата или загубата или друг всеобхватен доход или директно в собствения капитал – в зависимост от това къде са отчетени съответните трансакции и/или събития, които са генерирани съответната разпределяема печалба, доколкото тези последици са по-скоро свързани с тях.; и в) поясняват, че ако при заеми със специални цели за финансиране на определен квалифициран актив, останат непогасени след като активът стане готов за предвидената употреба или продажба, тези заеми се третираат като част от финансиращите средства с общо предназначение за целите на изчисляване нормата и сумите за капитализация по реда на МСС 23. Към настоящия момент дружествата от групата не отчитат подобни инструменти които да налагат преизчисления и представявания в настоящия годишен финансов отчет във връзка с тези промени.;

- МСС 19 (променен) – Доходи на наети лица (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приет от ЕК). Тази промяна уточнява, че в случаи на промени в плановите за дефинирани доходи, съкращаване или уреждане, в определянето на разходите за текущ трудов стаж и нетните лихви за периода след промяната, дружеството е длъжно да използва заложените в нея предположения. Допълнително са включени изменения в представянето и оповестяването на ефекта при промени в плановите за дефинирани доходи, калкулирането на минал стаж, ефекти от промени на плана, съкращаване или уреждане във връзка с горната граница (тавана) на актив по плана. Използваният от дружествата подход не налага корекции свързани с тази промяна.

Към датата на одобряване за издаване на този финансов отчет са издадени, но не са в сила (и/или не са приети от ЕК) и следните променени стандарти и тълкувания, които са били приети за по-ранно приложение от дружествата от групата:

- МСФО 17 Застрахователни договори (в сила за годишни периоди от 01.01.2021 г., (с опция за отлагане за 2022 г.) не е приет от ЕК). Този стандарт е изцяло нов счетоводен стандарт за всички видове застрахователни договори, вкл. за някои гаранции и финансови инструменти, като обхваща принципи за тяхното признаване, оценяване, представяне и оповестяване. Стандартът ще замени действащия до този момент стандарт за застрахователните договори – МСФО 4. Той установява нов цялостен модел за отчитането на застрахователните договори, покриващ всички релевантни счетоводни аспекти. Този стандарт е изцяло неприложим за дейността на дружествата от групата.;

- МСФО 10 (променен) – Консолидирани финансови отчети и МСС 28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно продажби или апорт на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия (с отложена ефективна дата на влизане в сила, подлежаща на определяне от СМСС). Тези промени са насочени към решаването на счетоводното третиране на продажбите или апортите на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия. Те потвърждават, че счетоводното третиране зависи дали продаваните активи или апортираните немонетарни активи, конституират или не по същество „бизнес“ по смисъла на МСФО 3. Ако тези активи като съвкупност не отговарят на

определението за „бизнес“ инвеститорът признава печалба или загуба до процента, съответстващ на дела на другите несвързани инвеститори в асоциираното или съвместното предприятие. В случаите когато се продават активи или се апортират немонетарни активи, които като съвкупност са „бизнес“, инвеститорът признава изцяло печалбата или загубата от транзакцията. Тези промени ще се прилагат перспективно. СММС отложи началната дата на приложение на тези промени за неопределено време. Дружествата от групата не отчитат подобни сделки и не са налице очаквания в обозримо бъдеще да използват подобни инструменти свързани с отчитане на „бизнес“ и инструменти свързани с приложимата база описана в МСФО 10.;

- Промени в Концептуалната рамка за финансово отчитане и съответни промени в референциите към нея в различни МСФО (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г., приети от ЕК). Тези промени в Рамката включват преработени изцяло дефиниции за „актив“ и „пасив“, както и нови насоки и концепции за тяхното измерване, отписване, представяне и оповестяване. Промените в Концептуалната рамка са съпроводени с изменения в някои препратки към нея в Международните стандарти за финансово отчитане, в т.ч. МСФО 2, МСФО 3, МСФО 6, МСФО 14, МСС 1, МСС 8, МСС 34, МСС 37, МСС 38, КРМСФО 12, КРМСФО 19, КРМСФО 20, КРМСФО 22 и ПКР 32. Част от препратките насочват към коя версия на Концептуалната рамка следва се отнасят изявленията в посочените стандарти (рамката на КМСС, приета от СМСС през 2001 г., рамката на СМСС от 2010 г. или ревизираната рамка от 2018 г.), други изрично посочват, че дефинициите в стандарта не са актуализирани в съответствие с новите изменения в рамката. Ръководствата на дружествата от икономическата група са в процес на проучване, анализ и оценка на ефектите от промените, които биха оказвали влияние върху счетоводната политика и върху класификацията и представянето на активите и пасивите на дружествата;

- МСФО 3 (променен) – Бизнес комбинации (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г., не е приет от ЕК). Тази промяна касае даденото в приложенията към стандарта определение за „бизнес“ и е свързана с трудностите, които придобиващото предприятие среща в преценката дали се придобива бизнес или съвкупност от активи. Изменението цели: а) да изясни, че за да бъде определен като бизнес, придобитият набор от дейности и активи трябва да включва като минимум вложените ресурси и оперативни процеси, които заедно водят до създаването на продукт; б) да се стеснят дефинициите за „бизнес“ и за „продукт“, като се съсредоточат до стоките и услугите, предоставяни на клиент и като се снесе фокусът върху способността за намаляване на разходите; в) да добави насоки и илюстративни примери, които да помогнат на предприятията в преценката дали е придобит оперативен процес; г) да премахне изискването за оценка за това дали пазарните участници са в състояние да заменят липсващите ресурси и оперативни процеси в придобиваното предприятие, за да продължат да създават продукт, и д) да се добави опцията за т.нар. тест за концентрация, който позволява опростена оценка за това, дали дадена съвкупност от дейности и активи е бизнес, или не. Ръководствата на дружествата от икономическата група са в процес на проучване, анализ и оценка на ефектите от промените, които биха оказвали влияние върху счетоводната политика и върху класификацията и представянето на активите и пасивите на дружествата;

- Промени в МСС 1 Представяне на финансови отчети и МСС 8 Счетоводна политика, промени в приблизителните оценки и грешки (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г. – приети от ЕК). Тези промени касаят прецизиране определението за „същественост“, посочено в двата стандарта. Според тях новото определение за същественост е: „информацията е съществена, ако пропусната, представена неточно или прикрита, би могло в разумна степен да се очаква да повлияе на решенията на основните потребители на финансовите отчети с обща цел, които предоставят финансова информация за дадено отчетно предприятие“. Налице са три нови аспекта от определението, които следва да бъдат отбелязани: а) „прикриване“ – настоящото определение се фокусира само върху пропускане и неточно представяне. Заключение на СМСС е, че прикриването на съществена информация може да има същия ефект като пропускане на съществена информация; б) „очакване в разумна степен да се повлияе на решенията на основните

потребители” – настоящото определение се отнася до „би могло да повлияе”, което според СМСС може да се приеме, че се изисква твърде много информация, тъй като почти всичко „би могло да повлияе” върху решенията на някои потребители, дори вероятността да е минимална; и в) „основни потребители” (съществуващи или потенциални инвеститори, заемодатели и други кредитори) – настоящото определение се отнася до „потребители”, което според СМСС може да бъде прието твърде широко, т.е. да се вземат предвид всички възможни ползватели на финансовите отчети, когато се решава каква информация да се оповести. Също така, посочват се изрично пет начина за прикриване на съществена информация: а) използване на език за съществен елемент, който е уклончив или неясен; б) информация за съществен елемент, сделка или събитие, която е разпръсната на различни места във финансовите отчети; в) несходни елементи, сделки и събития, по същество, които неподходящо са представени съвкупно; г) сходни елементи, сделки и събития, които неподходящо са представени самостоятелно; и д) съществена информация е скрита чрез несъществена информация до такава степен, че става неясно коя информация е съществена. Също така промените поясняват, че адресирането към неясна информация има същия ефект както при пропусната или липсваща информация, както и че предприятието оценява съществеността в контекста на финансовия отчет в неговата цялост. Ръководствата на дружествата от икономическата група са в процес на проучване, анализ и оценка на ефектите от промените, които биха оказвали влияние върху счетоводната политика и върху класификацията и представянето на активите и пасивите на дружествата;

• Промени в МСФО 9 Финансови инструменти, МСС 39 Финансови инструменти: Признаване и оценяване и МСФО 7 Финансови инструменти: Оповестявания (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г – приети от ЕК). Тези промени са свързани с произтичащата несигурност от реформата на референтните лихвени проценти, предприета от Съвета за финансова стабилност към Г20. Тази реформа е насочена към замяна на съществуващите и използвани като референтни, в сделките с финансови инструменти, междубанкови лихвени проценти (Например: Libor, Euribor, Tibor), с алтернативни референтни лихвени проценти, основаващи се на междубанкови пазари, както и за разработване на алтернативни базови лихвени проценти, които са почти безрискови. Целта на реформата е да се преодолеят последиците от реформата на базовите лихвени проценти върху финансовото отчитане през периода преди замяната на съществуващ базов лихвен процент с алтернативен базов лихвен процент. Измененията предвиждат временни и ограничени изключения от изискванията за отчитане на хеджирането по МСС 39 Финансови инструменти: признаване и оценяване и МСФО 9 Финансови инструменти, така че дружествата да могат да продължат да отговарят на изискванията, като се приема, че съществуващите базови лихвени проценти не се променят поради реформата на междубанковия лихвен процент. В резултат на тази реформа, промените засягат следните области: 1) Изискване за хеджиране на парични потоци с висока вероятност (МСФО 9 и МСС 39) – ако хеджираната позиция е прогнозна транзакция, дружеството следва да определи дали прогнозната транзакция е с висока вероятност, приемайки, че референтния лихвен процент, въз основа на които са базирани хеджираните парични потоци, не се променя в резултат на реформата на референтните лихвени проценти; 2) Рекласификация на сумата, отчетена като резерв от хеджиране на парични потоци в печалбата или загубата (МСФО 9 и МСС 39) – за да определи дали хеджираните парични потоци се очаква да възникнат, дружеството следва да приеме, че референтният лихвен процент, въз основа на които са базирани хеджираните парични потоци, не се променя в резултат на реформата на референтните лихвени проценти; 3) Оценка на икономическото взаимоотношение между хеджираната позиция и хеджиращия инструмент (МСФО 9) – дружеството следва да приеме, че референтния лихвен процент, въз основа на който са базирани хеджираните парични потоци и/или хеджиран риск, или референтния лихвен процент, въз основа на който са базирани паричните потоци на хеджиращия инструмент, не се променят в резултат на реформата на референтните лихвени проценти; 4) Проспективно и ретроспективно оценяване (МСС 39) – дружеството следва да приеме, че референтния лихвен процент, въз основа на който са базирани

хеджираните парични потоци и/или хеджиран риск, или референтния лихвен процент, въз основа на който са базирани паричните потоци на хеджиращия инструмент, не се променят в резултат на реформата на референтните лихвени проценти. От дружеството не се изисква да преустановява хеджиращо взаимоотношение през периода на несигурност, възникваща единствено от реформата на референтните лихвени проценти, защото действителните резултати от хеджирането не са високоефективни, т.е. извън диапазона между 80 – 125%, когато се прави ретроспективна оценка. В този случай дружеството следва да приложи другите условия, които се изискват едно хеджиращо взаимоотношение да се отчете като хеджиране, включително проспективна оценка, за да оцени дали хеджиращото взаимоотношение следва да се преустанови; 5) Определяне на компонент от позиция като хеджирана позиция (МСФО 9 и МСС 39) – за хеджиране на референтен компонент на лихвен риск, който е засегнат от реформата на референтните лихвени проценти, дружеството следва да приложи специфичните изисквания на МСФО 9 и МСС 39, за да определи дали рисковия компонент е самостоятелно идентифицируем при възникване на хеджиращото взаимоотношение. Ако хеджирането е динамично хеджиране, при което дружеството често преглежда хеджиращото взаимоотношение, рисковият компонент е необходимо да се идентифицира като самостоятелен само при първоначалното определяне на хеджираната позиция; 6) Край на прилагане на облекчения (МСФО 9 и МСС 39) – промените посочват обстоятелства, при които дружеството следва проспективно да спре прилагането на облекчения, посочени в точки от 1 до 5 по-горе. Облекченията, посочени в точки от 1 до 4 по-горе, са приложими до по-ранното събитие от: когато несигурността по отношение на момента и сумата на паричните потоци, породена от реформата на референтните лихвени проценти, вече не съществува по отношение на хеджираната позиция и хеджиращия инструмент; и когато хеджиращото взаимоотношение се преустанови. За точка 5 по-горе, облекчението се прилага до прекратяване хеджиращото взаимоотношение. 7) Оповестявания (МСФО 7) – от дружествата се изисква да оповестят: съществените референтни лихвени проценти, към които хеджиращите взаимоотношения са изложени; обхвата на рисковата експозиция, която дружеството управлява, засегнат от реформата на референтните лихвени проценти; как дружеството управлява процеса по преминаване към алтернативни референтни лихвени проценти; описание на съществените допускания и преценки, които дружеството е направило за приложение на промените в МСФО 9 и МСС 39; номиналната сума на хеджиращия инструмент в хеджиращото взаимоотношение, за която дружеството прилага изключения в обхвата на промените. Ръководствата на дружествата от икономическата група са в процес на проучване, анализ и оценка на ефектите от промените, които биха оказвали влияние върху счетоводната политика и върху класификацията и представянето на активите и пасивите на дружествата.

Групата води своите счетоводни регистри в български лев (BGN), който приема като нейна отчетна валута за представяне. Данните в отчета и приложенията към него са представени в хиляди лева.

Консолидираният финансов отчет на дружеството е изготвен на база историческата цена с изключение на имотите, машините и оборудването, съучастия и финансовите инструменти, които са оценени на база преоценена респ. справедлива стойност.

Представянето на финансов отчет съгласно Международните стандарти за финансови отчети изисква ръководството да направи най-добри приблизителни оценки, начисления и разумно обосновани предположения, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите, на приходите и разходите, и на оповестяването на условни вземания и задължения към датата на отчета. Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на отчета, поради което бъдещите фактически резултати биха могли да бъдат различни от тях (като в условия на финансова криза несигурностите са по-значителни). Обектите, които предполагат по-висока степен на субективна преценка или сложност на изчисления, или където предположенията и приблизителните

счетоводни оценки са съществени за финансовия отчет, са оповестени в съответните раздели на финансовия отчет.

2.2. Сравнителни данни

Групата представя сравнителна информация в този финансов отчет за една предходна година – годишен одитиран финансов отчет 2018 г..

В случаите, в които е променено представянето и класификацията на статии от финансовия отчет, сравнителната информация е рекласифицирана с цел постигане на съпоставимост с текущия период. Такива рекласификации се налагат с цел да се постигне по – добра съпоставимост с данните за текущата година. Данните, посочени във финансовите отчети за 2018 и 2019 година са сравними и разбираеми. Същите са обект на оповестяване в пояснителните сведения към настоящия финансов отчет.

Към 31 декември 2019 г. не са осчетоводявани факти и събития, които да налагат промени в представянето и класификацията на статии от финансовия отчет.

Изключение от това правило е представянето на ефектите от приложението за първи път на МСФО 16 Лизинг. Дружествата от групата са избрали модифицирано ретроспективно прилагане за първи път на МСФО 16 Лизинг. Сравнителните данни за годината (2018 г.), предшестваща първоначалното прилагане на МСФО 16 Лизинг няма да бъдат преизчислявани.

2.3. Функционална валута и валута на представяне

Функционалната валута и валутата на представяне на групата е валутата, в която се извършват основно сделките в страната, в която тя е регистрирана.

Съгласно изискванията на българското законодателство, групата води счетоводство и изготвя годишен консолидиран финансов отчет в националната парична единица на Р. България - Български лев (BGN), която с въвеждането на еврото като официална валута на Европейския съюз левът е фиксирана към еврото в съотношение 1 евро = 1.95583 лева.

Сделките в чуждестранна валута се записват първоначално в български лева (*функционалната валута*), като към сумата в чуждестранна валута се прилага обменният курс към момента на сделката или операцията. Паричните средства, вземанията и задълженията, като монетарни отчетни обекти, деноминирани в чуждестранна валута се отчитат във функционалната валута като се прилага обменният курс, публикуван от БНБ за последния работен ден на съответния месец. В края на всеки отчетен период те се оценяват в български лева като се използва заключителният обменен курс на БНБ.

Курсовите разлики, възникващи при уреждането на вземания и задължения в чуждестранна валута при курсове, различни от тези, по които са били заведени, се отчитат като финансови приходи или финансови разходи за периода, в който възникват.

Немонетарните отчетни обекти в Отчета за финансовото състояние, първоначално деноминирани в чуждестранна валута, се отчитат във функционалната валута като се прилага историческият обменен курс към датата на операцията и последващо не се преоценяват по заключителен курс.

2.4. Действащо предприятие

Годишният консолидиран финансов отчет е изготвен на принципа “действащо предприятие”, на база текущо начисляване при спазване възприетите методи на счетоводно отчитане, непроменени през целия отчетен период. Към датата на изготвяне на отчета няма решение за реструктуриране на дружества от групата.

2.5. Счетоводни преценки

Представянето на финансовия отчет съгласно Международните стандарти за финансови отчети, изисква ръководството да направи най-добри приблизителни оценки, начисления и

разумно обосновани предположения, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите и на оповестяването на условните вземания и задължения към датата на отчета, респективно върху отчетените стойностни размери на приходите и разходите за отчетната година. Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на финансовия отчет.

Счетоводната политика на групата е прилагана систематично и е съпоставима с тази, прилагана през предходната година.

2.6. Консолидиран финансов отчет

Дружеството изготвя своя консолидиран отчет за периода, приключващ на 31 декември 2019 г. в който са включени одитирани индивидуални годишни финансови отчети на дъщерните дружества съгласно т. 1.3.

Консолидационна политика

Еднакво интерпретиране на съдържанието на всяка счетоводна статия във финансовия отчет с цел еднозначно определяне на състава на елементите на отчетите на предприятията и на групата като цяло. За целта е приет индивидуален вътрешен сметкоплан и правила за съответствие при отнасяне на сметките в статиите на отчета за финансовото състояние, както и кореспонденцията на отделните шифрирани полета от разни отчети, които са задължителни за прилагане от всяко дружество в състава на икономическата група.

Елиминиране на реципрочните, противостоящите елементи при представяне на информацията за вътрешните, в рамките на групата взаимоотношения. Това представяне се реализира под формата на обобщена справка на база таблици изготвени от гл. счетоводители на дружествата от групата.

Начин на представяне на участието на неуправляващите съдружници е като неконтролирано участие, в чистата стойност на капитала и финансовия резултат за предходния и текущия период.

Отчетите са съставени към една и съща дата.

Приемане на годишните финансови отчети на дъщерните предприятия: проверка на паричната единица, на чиято база е съставен отчетът и преизчисляване; проверка по дата на съставяне и евентуално коригиране съобразно консолидационната политика; проверка на счетоводната политика, при която е съставен отчетът и коригиране в съответствие с действащите МСФО; годишните отчети на дъщерните предприятия подлежат на независим финансов одит; сводиране – съставяне на отделен финансов отчет ред по ред.

Елиминиране на противостоящите елементи: капиталови; финансови; търговски се извършва ред по ред. Изчисляването на репутация е към дата на придобиване като установените отклонения се коригират към момента на установяването им в съответствие с МСФО 3.

По отношение на дъщерните дружества се прилага методът на пълна консолидация. Отчетите се обединяват ред по ред, като позициите от рода на активите, пасивите, имуществата, приходите и разходите се сумират.

Асоциираните предприятия се представят като нетни активи на един ред и съответния дял от тях за групата. Стойността на инвестициите в тези дружества са преизчислени по метода на собствения капитал за консолидирания отчет. Финансовият резултат е представен като дял за групата и за другите.

Настоящият финансов отчет на групата е изготвен по метода на пълна елиминация на разчетите в отчета за финансовото състояние, елиминиране на приходите и разходите по вътрешно групови сделки за представяне на достоверни обороти на приходите и разходите в отчета за всеобхватния доход, като са елиминирани печалбите и загубите по вътрешно групови сделки, а след това и оборотите с цел по-пълното и адекватно представяне. Неизплатените

дивиденди са представени в категорията на резервите до момента на изплащането им, като тази информация подлежи на оповестяване.

3. ДЕФИНИЦИЯ И ОЦЕНКА НА ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ

3.1. Отчет за всеобхватния доход

Групата е избрала да представи всички статии на приходи и разходи, признати през периода в единен консолидиран отчет за всеобхватния доход. В консолидирания отчет за всеобхватния доход за периода разходите се класифицират според същността им.

3.2. Признаване на приходи и разходи

3.2.1. Признаване на приходи

Приходите в дружествата от групата се признават, когато контролът върху обещаните в договора с клиента стоки и/или услуги се прехвърли на клиента. Контролът се прехвърля на клиента при удовлетворяване на задълженията за изпълнение по договора чрез предоставяне на обещаните стоки и/или извършване на обещаните услуги.

Договор с клиент е налице само когато при влизането му в сила той: а) има търговска същност и мотив, б) страните са го одобрили (устно, писмено или на база „установена и общопризната стопанска практика“) и са се ангажирали да го изпълнят, в) правата на всяка страна и г) условията за плащане могат да бъдат идентифицирани, и д) съществува вероятност възнаграждението, на което дружеството от групата има право при изпълнение задълженията си за изпълнение, да бъде получено. При оценка на събираемостта се вземат предвид всички релевантни факти и обстоятелства по сделката, вкл. минал опит, обичайни бизнес практики, публикувани правила и направени изявления от страна на дружеството, обезпечения и възможности за удовлетворяване.

Договор, за който някой от горепосочените критерии все още не е изпълнен, подлежи на нова оценка за всеки отчетен период. Получените възнаграждения по такъв договор се признават като задължение (пасив по договор) в отчета за финансовото състояние, докато: а.) всички критерии за признаване на договор с клиент не бъдат изпълнени; б.) дружеството от групата изпълни задълженията си за изпълнение и е получило цялото или почти цялото възнаграждение (което не подлежи на възстановяване); и/или в.) когато договърът е прекратен и полученото възнаграждение не подлежи на възстановяване.

При първоначалната оценка на договорите си с клиенти дружествата от групата правят допълнителен анализ и преценка дали два или повече договора трябва да бъдат разглеждани в тяхната комбинация и да бъдат отчетени като един, и респ. дали обещаните стоки и/или услуги във всеки отделен и/или комбиниран договор трябва да бъдат отчетени като едно и/или повече задължения за изпълнение.

Всяко обещание за прехвърляне на стоки и/или извършване на услуги, които са разграничими (сами по себе си и в контекста на договора), се отчита като едно задължение за изпълнение.

Дружествата от групата признават приход за всяко отделно задължение за изпълнение на ниво индивидуален договор с клиент като се анализират вида, срока и условията за всеки конкретен договор. При договори със сходни характеристики приходите се признават на портфейлна база само, ако групирането им в портфейл не би имало съществено различно въздействие върху финансовите отчети.

Когато при изпълнение на задълженията за изпълнение участва друга (трета) страна, дружествата от групата определят дали действат в качеството на принципал или агент като

оценяват естеството на обещанието си към клиента: да предоставят самостоятелно определените стоки или услуги (принципал) или да уредят друга страна да ги предоставя (агент). Дружеството от групата е принципал и признава приход като брутната сума на възнаграждението, ако контролира обещаните стоки и/или услуги преди да ги прехвърли към клиента. Ако, обаче, дружеството не получава контрол върху обещаните стоки и/или услуги и неговото задължение е единствено да организира трета страна да предостави тези стоки и/или услуги, то дружеството е агент и признава приходите от сделката в размер на нетната сума, която задържа за предоставените като агент услуги.

Приходите се измерват въз основа на определената за всеки договор цена на сделката.

Цената на сделката е размерът на възнаграждението, на което дружеството от групата очаква да има право, с изключение на сумите, събрани от името на трети страни. При определянето на цената на сделката, дружеството взема предвид условията на договора и обичайните си търговски практики, вкл. влиянието на променливи възнаграждения, наличието на съществен финансов компонент, непарични възнаграждения и възнаграждения, дължими на клиента (ако има такива). При договори с повече от едно задължение за изпълнение цената на сделката се разпределя към всяко задължение за изпълнение на база индивидуалните продажни цени на всяка стока и/или услуга, определени по един от допустимите в МСФО 15 методи, като приоритет се дава на метода на „наблюдаемите продажни цени“.

Промяната в обхвата или цената (или и в двете) на договора се отчита като отделен договор и/или като част от съществуващия договор в зависимост от това дали промяната е свързана с добавяне на стоки и/или услуги, които са разграничими, и от определената за тях цена. В зависимост от това: а) модификацията се отчита като отделен договор, ако обхвата на договора се разширява поради добавянето на стоки и/или услуги, които са разграничими, и промяната в договорната цена отразява индивидуалните продажни цени на добавените стоки и/или услуги; б) модификацията се отчита като прекратяване на съществуващия договор и сключване на нов договор (прилагане в бъдещето), ако оставащите стоки и/или услуги са разграничими от прехвърлените преди модификацията, но промяната в договорната цена не отразява индивидуалните продажни цени на добавените стоки и/или услуги; в) модификацията се отчита като част от съществуващия договор (кумулятивно коригиране), ако оставащите стоки и/или услуги не са разграничими от прехвърлените преди модификацията и следователно са част от едно задължение за изпълнение, което е уредено частично.

Дейностите на дружествата от групата са свързани с: производство и търговия на едро на специална продукция по определена спецификация; търговия на едро на изделия от алуминий и стомана; предоставяне на медицински услуги; търговско представителство; услуги по озеленяване и почистване; отдаване под наем на дълготрайни активи; обществено хранене; счетоводно обслужване. Продажбите на готова специална продукция и стоки, и извършваните от дружествата от групата услуги са в страната и чужбина. Като цяло компаниите от икономическа група „Арсенал“ са достигнали до заключение, че действат като принципал при договореностите си с клиентите, освен ако изрично не е оповестено друго за определени транзакции, тъй като обичайно те /дружествата/ контролират стоките и/или услугите преди да ги прехвърлят към клиента.

При продажби на готова специална продукция и стоки по спецификация на дружествата контролът се прехвърля към клиента в *точно определен времеви момент*.

При *продажби в страната* това обичайно става с предаването на продукцията и стоките и физическото владение върху тях на клиента, когато клиентът може да се разпорежда със продукцията и стоките, като управлява употребата им и получава по същество всички останали ползи.

При *продажби в чужбина* преценката за момента, в който клиентът получава контрол върху продадената продукция и стоки се прави на базата на договорените условия на продажба по ИНКОТЕРМС.

За стоките закупени и предназначени за продажба по спецификация и изисквания на клиента, доколкото е предвидена такава договорена възможност в изключителни случаи, дружеството има законово и договорно ограничение за пренасочване за друга употреба (продажба на друга страна) и те нямат алтернативна употреба. Начинът за прехвърляне на контрола в тези случаи се определя конкретно за всеки договор с клиент (на ниво индивидуален договор). За целта се определя дали дружеството от групата има право да получи плащане за реализираната доставка на стоката за конкретния клиент, която най-малко да го компенсира направените разходи плюс разумен марж, в случай, че договорът бъде прекратен поради причини, различни от неизпълнение от страна на дружеството (юридически упражняемо право на плащане).

В случай, че за конкретния договор дружество от групата *има юридически упражняемо право* на плащане, приходите се признават *в течение на времето*, като за измерване на напредъка по договора (етапа на завършеност) се използва *метод, отчитащ постигнатите резултати*. Този метод е определен като най-подходящ за измерване на напредъка, тъй като постигнатите резултати най-добре описват дейностите на дружествата от групата към пълно удовлетворяване на задължението за изпълнение. Напредъкът се измерва на базата на доставените вече продукти/стоки спрямо общо поръчаните от клиента или на база етапа на завършеност на предоставените от дружеството услуги спрямо общите услуги, които следва да бъдат извършени. Оценките за приходите, разходите и/или степента на напредък към пълно удовлетворяване на задълженията се преразглежда в края на всеки отчетен период, вкл. при промяна на обстоятелствата и/или настъпване на нови такива. Всяко последващо увеличение или намаление на очакваните приходи и/или разходи се отразява в печалбата или загубата в периода, в който обстоятелствата, довели до преразглеждането, станат известни на ръководствата на дружествата от групата.

Ако дружество от групата *няма юридически упражняемо право на плащане*, приходите се признават *в точно определен времеви момент*, когато контролът върху продадената стока /продадения продукт/ или се прехвърли към клиента: с предаването на стоката/продукта и физическото владение върху нея/него на клиента (при продажби в страната) и съгласно условия на продажба по ИНКОТЕРМС (при продажби в чужбина).

Обичайно при продажба в чужбина дружествата от групата имат ангажимент да транспортират стоката/продукта до уговорено местоназначение, като транспортът се организира от дружествата, а стойността на транспорта се включва (калкулира) в продажната цена. В зависимост от договорените с клиента условия услугата по транспорт, може да се извършва и след като контролът върху продадената стока /продадения продукт/ е прехвърлен на клиента. До момента на прехвърляне на контрола върху стоката/продукта, продажбата на стоката/продукта и услугата по транспорт се отчитат като *едно задължение за изпълнение*, тъй като са част от една интегрирана услуга.

Услугата по транспорт след прехвърляне на контрола върху стоката/продукта се отчита като *отделно задължение за изпълнение*, тъй като транспортът може да се извърши от друг доставчик (т.е. клиента може да се възползва от продадената стока /продадения продукт/ с други лесно достъпни ресурси) и услугата по транспорт не модифицира и не видоизменя по никакъв начин продадената стока /продадения продукт/. В този случай, възнаграждението, на което дружествата от групата очакват да имат право (цената на сделката), се разпределя между отделните задължения за изпълнение на база индивидуалните им продажни цени. Индивидуалната продажна цена на продадената стока /продадения продукт/ се определя съгласно сключения с клиента договор, а за услугата по транспорт индивидуалната продажна цена се определя приблизително като се използва метода разходи плюс марж.

За извършване на услугата по транспорт се използват транспортни фирми - подизпълнители. Дружествата от групата са определили, че контролират конкретните услуги, преди те да бъдат предоставени на клиента и следователно действат в качеството си на принципал, тъй като: а) те носят основната отговорност, че услугите са извършени и са

приемливи за клиента (т.е. дружествата носят отговорност за изпълнението на обещанието в договора, независимо дали самите те извършват услугите или ангажират доставчик на услуги - трета страна, която да ги извърши; и б) те договарят цената на услугите самостоятелно и без намеса от страна на клиента.

Приходите от продажба на транспортна услуга се признават *в течение на времето*, тъй като не е необходимо извършената до момента работата да се преповтори, ако друга страна трябва да извърши оставащата част от работата и следователно клиента получава и консумира ползите едновременно с изпълнение на услугата. За измерване на напредъка по договора (етапа на завършеност) се използва *метод, свързан с вложените ресурси* този метод е определен като найподходящ за измерване на напредъка, тъй като най-добре описва дейностите на дружествата от групата по прехвърляне на контрола и удовлетворяване на задълженията и съответно най-точно отразява нивото на изпълнение на задълженията, доколкото между усилията на дружествата (направените разходи) и прехвърлянето на услугата към клиента съществува пряка връзка. Напредъкът се измерва *на базата на направените разходи спрямо общо планираните разходи за изпълнение на договора*.

Продажните цени са фиксирани за всеки конкретен клиент и са определени индивидуално за всяка стока /всеки продукт/ или услуга. Обичайният кредитен период е от 30 до 180 дни. В определени случаи дружествата от групата събират краткосрочни аванси от клиенти, които нямат съществен компонент на финансиране. Събраните авансово плащания от клиента се представят в отчета за финансовото състояние като пасиви по договори с клиенти.

Променливото възнаграждение се включва в цената на сделката само доколкото е много вероятно, че няма да настъпи съществена корекция в размер на признатите кумулативно приходи. Формите на променливо възнаграждение, приложими за дружествата от групата включват:

- Компенсация за скрити дефекти: клиента може да предявява рекламации за скрити дефекти (рекламации за качество) от една до три години. Предявените рекламации за качество се уреждат чрез предоставяне на нова годна стока или чрез възстановяване на заплатената от клиента сума. При определяне на дължимите към края на отчетния период компенсации за скрити дефекти се вземат предвид въведените от дружествата от групата системи за гарантиране качеството и натрупания опит.
- Неустойки, дължими на клиента: при неточно изпълнение на задълженията по договор от страна на дружествата от групата, обичайно във връзка с неспазване на договорения срок за доставка. Те се включват в намаление на цената на сделката, само, ако плащането им е твърде вероятно. Опитът на дружествата показва, че исторически договорените срокове се спазват и те не са начислявали задължения за плащане на неустойки.
- Неустойки, дължими от клиента: променливо възнаграждение под формата на неустойки поради забавено плащане от страна на клиента. Получаването на тези възнаграждения зависи от действията на клиента и е извън контрола на дружествата от групата. Те се включва като част от цената на сделката, само когато несигурността за получаването им е разрешена. Включването на неустойките (дължими от и на клиента) като част от цената на сделката се преценява за всеки отделен договор и подлежи на преразглеждане в края на всеки отчетен период.

Очакваното променливо възнаграждение под формата на различни неустойки и компенсации се определя на база натрупания опит и се признава като корекция на цената по сделката и съответно на приходите (като увеличение или намаление) само до степента, до която е много вероятно, че няма да настъпи съществена обратна промяна в размера на кумулативно признатите приходи, включително поради наличието на ограничения за оценка. Всички последващи промени в размера на променливото възнаграждение се признават като корекция на приходите (като увеличение или намаление) към датата на промяната и/или разрешаване на

несигурността. В края на всеки отчетен период дружествата от групата актуализират цена на сделките, в т.ч. дали приблизителната оценка съдържа ограничения, така че да представи вярно съществуващите и настъпилите през отчетния период обстоятелства. При оценка на променливото възнаграждение, дружествата от групата използват метода на най-вероятната стойност. Начислените, но неуредени към края на отчетния период отстъпки, за които клиента все още няма безусловно право на получаване, се представят като задължение за възстановяване в отчета за финансовото състояние.

3.2.2. Признаване на разходи

Като разходи по договори с клиенти дружествата от групата отчитат:

- допълнителните и пряко обвързани разходи, които те поемат при сключване на договор с клиент и които не биха възникнали ако договорът не беше сключен и очакват тези разходи да бъдат възстановени за период по-дълъг от дванадесет месеца (*разходи за получаване на договор с клиент*) и

- разходите, които те поемат при изпълнение на договор с клиент и които са пряко свързани с конкретния договор, спомагат за генерирането на ресурси за използване при самото изпълнение на договора и се очаква да бъдат възстановени за период по-дълъг от дванадесет месеца (*разходи за изпълнението на такива договори*).

Дружествата от групата не поемат каквито и да било разходи за получаване на договори с клиенти и разходи за изпълнение на такива договори, които са допустими за и подлежат на капитализация.

3.3. Салда по договори с клиенти

Търговски вземания и активи по договори

Активът по договор е правото на дружествата от групата да получат възнаграждение в замяна на стоките/продуктите или услугите, които са прехвърлили на клиента, но което не е безусловно (начисление за вземане). Ако чрез прехвърляне на стоките/продуктите и/или предоставянето на услугите дружествата са изпълнили задължението си преди клиента да заплати съответното възнаграждение и/или преди плащането да стане дължимо, актив по договор се признава за заработеното възнаграждение (което е под условие). Признатите активи по договор се рекласифицират като търговско вземане, когато правото на възнаграждение стане безусловно. Правото на възнаграждение се счита за безусловно, ако единственото условие за това, плащането на възнаграждението да стане дължимо, е изтичането на определен период от време.

Пасиви по договори

Като пасив по договор дружествата от групата представят получените от клиента плащания и/или безусловно право да получат плащане, преди да са изпълнили задълженията си за изпълнение по договора. Пасивите по договор се признават като приход, когато (или като) те удовлетворят задълженията за изпълнение.

Активите и пасивите по договор се представят към другите вземания и задължения в отчета за финансовото състояние. Те се включват в групата на текущите активи, когато матуритетът им е в рамките на 12 месеца или в обичаен оперативен цикъл на дружествата от групата, а останалите – като нетекущи. Активите и пасивите, произтичащи от един договор се представят нетно в отчета за финансовото състояние, дори ако те са резултат от различни договорни задължения по изпълнението на договора.

След първоначалното признаване, търговските вземания и активите по договора се подлагат на преглед за обезценка в съответствие с правилата на МСФО 9 *Финансови инструменти*.

Задължения за възстановяване по договори с клиенти

Задължението за възстановяване включва задължението на дружествата от групата да възстановят част или цялото получено (или подлежащо на получаване) от клиента възнаграждение по договори за очакваните ретроспективни отстъпки за обем и/или компенсация за качество. Първоначално задължението за възстановяване се оценява в размер на сумата, на която дружествата не очакват да имат право и която те очакват да възстановят на клиента. В края на всеки отчетен период дружествата актуализират оценката на задълженията за възстановяване, съответно на цената на сделката и на признатите приходи.

Задълженията за възстановяване по договори с клиенти се представят към „Други текущи задължения“ в отчета за финансово състояние.

3.4. Данъчно облагане

Съгласно българското данъчно законодателство дружествата от групата дължат данък върху печалбата. Размерът на данъка върху печалбата за 2019 и 2018 година е 10 % върху облагаемата печалба.

Разходът за данък представлява сумата от текущите и отсрочените данъци.

Текущият разход за данък се определя на база на облагаемата печалба за годината, коригирана с определени приходи и разходи, които се приспадат за данъчни цели в текущия период или подлежат на облагане в други периоди. Текущият разход за данък се определя на базата на данъчната ставка в сила към края на отчетния период.

Отсрочените данъци се осчетоводяват за всички временни разлики между данъчната основа на активите и пасивите и тяхната преносна стойност към датата на финансовия отчет като се ползва балансовият метод на задълженията. Задълженията по отсрочени данъци се признават по отношение на всички облагаеми временни разлики, а активите по отсрочени данъци се признават до степента, до която е вероятно да има бъдеща облагаема печалба, срещу която да могат да се използват намаляемите временни разлики.

Балансовата стойност на всички отсрочени данъчни активи се преглежда на всяка дата на баланса и се редуцират до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да се генерира достатъчно облагаема печалба или проявяващи се през същия период облагаеми временни разлики, с които те да могат да бъдат приспаднати или компенсирани.

Отсрочените данъци, свързани с обекти, които са отчетени като други компоненти на всеобхватния доход или капиталова позиция в отчет за финансовото състояние, също се отчитат директно към съответния компонент на всеобхватния доход или балансовата капиталова позиция.

Отсрочените данъчни активи и пасиви се оценяват на база данъчните ставки и основи, които се очаква да се прилагат за периода и типа операции, през които активите се очаква да се реализират, а пасивите - да се уредят (погасят), на база данъчните закони, които са в сила или с голяма степен на сигурност се очаква да са в сила, и по данъчни ставки на държавата (Р България), в чиято юрисдикция се очаква да се реализира съответният отсрочен актив или пасив.

Отсрочени данъчни активи на дружеството се представят нетно срещу негови отсрочени данъчни пасиви, когато и доколкото то се явява за тях данъчния платец в съответната юрисдикция (Р България), и то тогава и само тогава, когато дружеството има законно право да извършва или получава нетни плащания на текущи данъчни задължения или вземания по данъците върху печалбата.

3.5. Финансови приходи

Финансовите приходи се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат, и се състоят от: приходи от лихви по предоставени заеми и срочни депозити, приходи от лихви по вземания по договори, приходи от лихви по просрочени вземания, дивиденди от инвестиции, нетна печалба от курсови разлики по заеми в чуждестранна валута, приходи от операции по уреждане на дълг.

Приходите от лихви се изчисляват чрез прилагане на ефективния лихвен процент върху брутната балансова стойност на финансовите активи, с изключение на финансовите активи, които са кредитно обезценени (Етап 3), за които приходите от лихви се изчисляват чрез прилагане на ефективния лихвен процент върху тяхната амортизирана стойност (т.е. брутната балансова стойност, коригирана с провизията за загуби).

Финансовите приходи се представят компенсирано с финансовите разходи на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

3.6. Финансови разходи

Финансовите разходи се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат, като се посочват отделно от финансовите приходи и се състоят от: разходи за лихви по получени заеми, разходи за лихви по финансов и оперативен лизинг, банкови такси по заеми и гаранции, нетна загуба от курсови разлики по заеми в чуждестранна валута и обезценки на предоставени търговски заеми.

Финансовите разходи се представят компенсирано с финансовите приходи на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

3.7. Имоти, машини, съоръжения и оборудване

Имотите, машините, съоръженията и оборудването (дълготрайни материални активи) са представени в консолидирания финансов отчет по "Цена на придобиване", намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка. Дружествата от групата са приели период от 5 години за извършване на оценка на дълготрайните материални активи. За нуждите на проверката за обезценка се ползват външни независими оценители съгласно конкретните политики за групи активи. В компанията-майка „Арсенал-2000“ АД и „Арсенал“ АД е възприет стойностен праг под 10 % от актива. В дъщерните дружества „Балканроз Трейдинг“ ЕООД; „Арсенал Трейдинг“ ЕООД и „Медицински център Арсенал“ ЕООД е възприет стойностен праг под 8% от актива.

Първоначално оценяване

При първоначалното им придобиване имотите, машините, съоръженията и оборудването се оценяват по цена на придобиване (себестойност), която включва покупната цена, вкл. митнически такси и всички преки разходи, необходими за привеждане на актива в работно състояние. Преките разходи са: разходи за подготовка на обекта, разходи за първоначална доставка и обработка, разходите за монтаж, разходи за хонорари на лица, свързани с проекта, невъзстановяеми данъци и др..

Придобит от групата материален актив се признава в групата на имоти, машини, съоръжения и оборудване, когато се очаква той да бъде използван в дейността на съответното дружество (в процеса на производство, за предоставянето на други услуги или за административни цели) за период по-дълъг от една година.

Когато в имотите, машините, съоръженията и оборудването се съдържат компоненти с различна продължителност на полезен живот те се отчитат отделно.